

Over 19^e-eeuwse stucplafonds en nieuwe stoepen

Dagje mee met...de Erfgoedinspectie

Door Jasper Bijnen, student aan de Masteropleiding Monumenten- en Landschapzorg

Van links naar rechts: Inspecteurs Bianca van den Berg, Albert van Engelenhoven, Diederik van Asbeck, Hanneke Nuijten en Monumentenambtenaar Christiaan de Jong tijdens de stadswandeling door Vianen. (foto: J. Bijnen)

Enige tijd geleden is mij gevraagd of ik het interessant zou vinden eens achter de schermen te kijken bij de Erfgoedinspectie. Als afgestudeerd HBO Bouwkundige en nu verder studierend aan de Masteropleiding Monumenten- en Landschapzorg te Antwerpen, heb ik natuurlijk onmiddellijk positief gereageerd op deze leuke uitnodiging.

Waar staat de Erfgoedinspectie eigenlijk voor? De Erfgoedinspectie heeft tot taak toezicht uit te oefenen op de archeologische opgravingen in ons land, op de archieven bij de centrale overheid, op het roerend cultureel erfgoed en op de onroerende monumenten. Het is bij deze

laatste sector dat ik een dagje mee op pad mag.

Maandag 9 juli loop ik mee met inspecteur Albert van Engelenhoven. Om 13.00 uur treffen we elkaar onderaan de toren van de Grote Kerk van Vianen. Daar maak ik kennis met enkele van zijn collega's: Diederik van Asbeck, Bianca van den Berg en Hanneke Nuijten. Als ik me bij hen voeg, heeft dit team er al een hele ochtend op zitten waarin ze ondermeer gesprekken hebben gevoerd met mevrouw Stolk, Portefeuillehouder Monumentenzorg, en de heer De Jong, Monumentenambtenaar van de stad. Tussen de buien door lopen we naar een lunchgelegenheid waar we het geluk hebben in het stralend zonnetje

buiten te kunnen zitten. Ze leggen mij uit hoe de Erfgoedinspectie te werk gaat en hoe de inspectie van vandaag zal verlopen. Op grond van een risicoanalyse bezoekt de Erfgoedinspectie momenteel gemeenten met 150 tot 200 rijksmonumenten. Deze gemeenten zijn groot genoeg om jaarlijks meerdere monumentenvergunningen af te leveren maar te klein om hiervoor specialistisch geschoold personeel permanent in dienst te hebben. Goed personeel is zowel van belang voor het voortbestaan van het monument omdat bepaalde waardevolle historische kenmerken slechts eenmaal verloren kunnen gaan. Maar ook voor de eigenaar is het van grote waarde als informatiebron om wegwijs te geraken in de complexe materie van vergunningsprocedures en subsidiemogelijkheden.

Voorafgaande aan het controlebezoek van de betreffende gemeente zijn alle dossiers van de afgelopen vijf jaar waarbij een Monumentenvergunning is verleend, opgevraagd en nauwkeurig geanalyseerd. Uit al die dossiers zijn zes rijksmonumenten geselecteerd die tijdens een tweedaags bezoek aan de gemeente worden bezocht.

Van links naar rechts: Inspecteur Bianca van den Berg, de eigenaar van het Rijksmonument en Inspecteur Albert van Engelenhoven tijdens een "reality check" in Vianen. (foto: J. Bijnen)

Klokslag 14.00 uur bellen we aan bij het eerste geselecteerde pand. De eigenaar geeft ons een rondleiding en vertelt ondertussen enthousiast over de bouwgeschiedenis van zijn huis. De kelder dateert uit ongeveer 1600 en zijn monument bestaat uit twee samengevoegde panden. De niveaoverschillen van de vloeren en de dakconstructie herinneren hier nog aan. Op het moment dat de eigenaar het 19^e-eeuwse stucplafond dateert rond 1930 vragen de inspecteurs of er bouwhistorisch onderzoek heeft plaatsgevonden. Naar zeggen van de eigenaar zou het zijn architect zijn geweest die deze datum erop heeft geplakt.

Daarna lopen we naar buiten om de werkzaamheden aan de gevel te bekijken. Maar reeds voordat we het huis binnen zijn gegaan, is ons oog al gevallen op de nieuwe stoep. De eigenaar vertelt nu dat zijn stoep er naar zijn mening slecht aan toe was en er goed aan te hebben gedaan de hele stoep ineens te vervangen. Op vraag van de inspecteur kwam bovendien dat ruim een kwart van de stenen zeker nog in voldoende goede staat verkeerde om te kunnen worden behouden en een ander gedeelte nog had kunnen worden gerestaureerd. Er bleek dus helaas onnodig kostbaar historisch bouw materiaal verloren te zijn gegaan. Aan de gevel wordt opgemerkt dat de kozijnen keurig zijn hersteld maar dat de kleur afwijkend voorkomt. Daarom wordt de vraag gesteld of er kleurenvoonderzoek heeft plaatsgevonden. Dit blijkt het geval te zijn geweest, maar de eigenaar durfde het niet aan om een andere kleur toe te passen omdat hiervoor een lange en moeilijke vergunningsprocedure nodig is. Daarom is de gevel geschilderd in de kleur die er op zat. Er wordt vastgesteld dat er helemaal geen kwade opzet van de eigenaar en zijn architect in het spel is geweest om de historische waarden van het huis aan te tasten maar dat gebrek aan kennis ertoe

heeft geleid dat de werkzaamheden onvakkundig zijn uitgevoerd waarbij bovendien onnodig historisch materiaal verloren is gegaan. Het is duidelijk dat het controleapparaat en het begeleidingsmechanisme van de gemeente, dat juist dit soort zaken moet voorkomen, nog voor verbetering vatbaar is.

Om 15.00 uur maken we een stadswandeling met de Monumentenambtenaar. We lopen via de stadspoort richting een groengordel die nog net binnen de stadsomwalling ligt. En passant zien we nog hoe aardig de oude stadsmuur onderdeel is geworden van de bouwmuren van enige later aangebouwde oude huisjes. Het twintig jaar oude bestemmingsplan voorzagt erin dat de groengordel behouden zou blijven. Vanwege de vele vrijstellingen die op het bestemmingsplan werden verleend, komt bij de inspecteurs de vrees op dat de waarde van het bestemmingsplan is ondermijnd. Mij wordt duidelijk hoe belangrijk het is dat monument en landschap in de juiste context met elkaar blijven staan. Misschien is het goed om de cultuurhistorische inventarisatie opnieuw te laten plaatsvinden.

Het is inmiddels 16.00 uur en daarmee tijd ons naar het volgende pand op de lijst te spoeden. De eigenaar verwacht ons. Hij blijkt helaas geen abonnement op een organisatie als de monumentenwacht te hebben. Ook is er geen historisch vooronderzoek uitgevoerd voordat met verbouwingswerkzaamheden is gestart. De man heeft evenmin beroep gedaan op de hem eventueel toekomende subsidie, dit allemaal onder het motto dat het veel teveel rondsloep voor hem zou zijn geweest om zich daarmee bezig te houden. Er worden parallellen vastgesteld in de werkwijze van de gemeente met het

eerder op deze dag bezochte rijksmonument.

Tenslotte lopen we naar het Stadshof. Daar is om 17.30 uur met de vertegenwoordigers van twee historische verenigingen afgesproken. De zorgen van deze vertegenwoordigers bevestigen en versterken het beeld dat de inspecteurs zich inmiddels over de situatie in deze stad hebben gevormd.

Mijn bijzonder leerzame en gezellige middag zit er hiermee op maar morgen gaan de inspecteurs opnieuw in dezelfde stad op pad. Daarna stellen zij een conceptrapport op met constatering en aanbevelingen. Dit wordt vervolgens met de gemeente besproken. Daarna wordt het gemeentebestuur verzocht schriftelijk aan te geven wat het van plan is te doen met de uitkomsten van het onderzoek. Op de website van de Erfgoedinspectie wordt het definitieve rapport gepubliceerd zodat het grote publiek kennis kan nemen van de genomen besluiten tot het leveren van kwaliteitsverbeteringen. Het rapport is inmiddels te vinden op: www.erfgoedinspectie.nl/monumenten.